

محشای ارث

مؤلف: دکتر حسن فدایی

مؤسسه فرهنگی طرح نوین اندیشه

www.tarhenovin.net

از قانون مدنی

ماده ۸۶۱- موجب ارث دو امر است: نسب و سبب.

ماده ۸۶۲- اشخاصی که به موجب نسب ارث می‌برند سه طبقه‌اند:

۱- پدر و مادر و اولاد و اولادِ اولاد

۲- اجداد و برادر و خواهر و اولاد آنها

۳- اعمام و عمات و احوال و خالات و اولاد آنها.

ماده ۸۶۳- وارثین طبقه بعد وقتی ارث می‌برند که از وارثین طبقه قبل

کسی نباشد. (اصطلاحاً حجب می‌گویند)

ماده ۸۶۴- از جمله اشخاصی که به موجب سبب ارث می‌برند هریک از

زوجین است که در حین فوت دیگری زنده باشد.

نکته: موجبات ارث:

۱- نسب:

الف) طبقه اول (پدر، مادر، اولاد و اولاد اولاد) (طبقه اول)

حاجب طبقه دوم)

ب) طبقه دوم (اجداد و برادر و خواهر و اولاد آنها)

(طبقه دوم حاجب طبقه سوم)

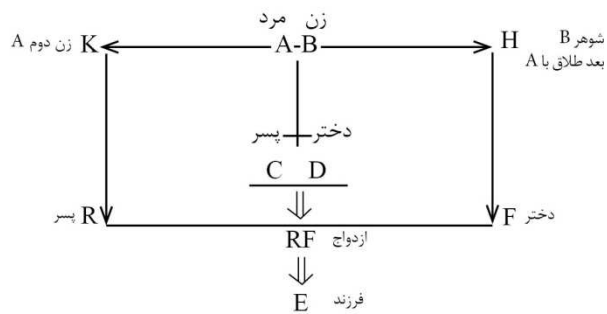
ج) طبقه سوم (اعمام و عمات و احوال و خالات و اولاد

آنها)

۲- سبب:

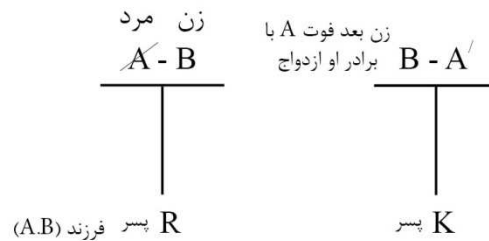
الف) زوج (زوج و زوجه با تمام طبقات ارث می‌برند)
 ب) زوجه: هر یک در حین فوت دیگری زنده باشد ارث می‌برد.

ماده ۸۶۵- اگر در شخص واحد موجبات متعدده ارث جمع شود به جهت تمام آن موجبات ارث می‌برد مگر اینکه بعضی از آنها مانع دیگری باشد که در این صورت فقط از جهت عنوان مانع می‌برند.

شخص A با B ازدواج می‌کند و دارای ۲ فرزند می‌شوند یکی پسر C و یکی دختر D. C و D با هم خواهر و برادر ابوینی هستند به دلیل اینکه پدر و مادر آنها یکی است اگر A با زنی دیگر ازدواج کند و دارای

فرزند شود به نام R (پسر) رابطه R با C و D برادر ابی اند زیرا پدر R و پدر C و D یکی است و اگر B بعد از جدائی از A با مرد دیگری ازدواج کند و بچه دار شود F (دختر) رابطه با D و C خواهر امی اند نظر به اینکه F می-تواند با R ازدواج کند حال رابطه بچه F و R با C و D به شرح ذیل است C هم برادر پدر هم برادر مادر E است لذا عمو و دایی E محسوب و D هم خواهر پدر هم خواهر مادر E است لذا عمه و خاله E می-شود- این مثال توضیح قسمت اول ماده ۸۶۵ قانون مدنی محسوب می-شود. اما در مورد قسمت دوم ماده ۸۶۵ به نمودار ذیل توجه نمائید.

A با B ازدواج می-کند و دارای فرزندی می-شود به نام R که پسر است بعد فوت A - B با برادر A ازدواج می-کند که دارای فرزند پسر دیگری به نام K می-شود در این مثال R با K هم برادرند هم پسر عمو اما عنوان برادری مانع عنوان پسر عمویی می-شود لذا فقط از جهت مانع ارث می-برد

برخلاف قسمت اول ماده ۸۶۵ که موجبات متعدد ارث در یکنفر مثل C یا D جمع بود و از هر عنوان ارث می‌برد به مثال دیگر برای ۲ عنوانی: زنی که دختر عموی همسرش می‌باشد در فرض فوت او یک چهارم بابت زوجه بودن ارث می‌برد و مابقی در فرض عدم وارث دیگر به عنوان دختر عموی او ارث می‌برد.

ماده ۸۶۶- در صورت نبودن وارث امر ترکه متوفی راجع به حاکم است.

نکته:

(۱) حاکم مأمور اداره ترکه است و مقصود، دادستان و دادگاه می‌باشد.

(۲) مطابق ماده ۳۳۰ امور حسبی اگر متوفی دارای وصی است امر ترکه متوفی با وصی است.

تحقق ارث

ماده ۸۶۷- ارث به موت حقیقی یا به موت فرضی مورث تحقق پیدا می‌کند.

مواد راجع به حکم موت فرضی (۱۰۱۹ تا ۱۰۲۷)

ماده ۱۰۱۹- حکم موت فرضی غایب در موردی صادر می‌شود که از تاریخ آخرین خبری که از حیات او رسیده است مدتی گذشته باشد که عادتاً چنین شخصی زنده نمی‌ماند.

ماده ۱۰۲۰- موارد ذیل از جمله مواردی محسوب است که عادتاً

شخص غایب زنده فرض نمی‌شود:

وقتی که ده سال تمام از تاریخ آخرین خبری که از حیات غایب رسیده است گذشته و در انقضای مدت مزبور سن غایب از هفتاد و پنج سال گذشته باشد.

وقتی که یک نفر به عنوانی از عناوین جزء قشون مسلح بوده و در زمان جنگ مفقود و سه سال تمام از تاریخ انعقاد صلح بگذرد بدون اینکه خبری از او برسد هرگاه جنگ منتهی به انعقاد صلح نشده باشد مدت مزبوره پنج سال از تاریخ ختم جنگ محسوب می‌شود.

وقتی که یک نفر حین سفر بحری در کشتی بوده که آن کشتی در آن مسافرت تلف شده است سه سال تمام از تاریخ تلف شدن کشتی گذشته باشد بدون اینکه از آن مسافر خبری برسد.

ماده ۱۰۲۱- در مورد فقره اخیر ماده قبل اگر با انقضای مدت‌های ذیل که مبداء آن از روز حرکت کشتی محسوب می‌شود کشتی به مقصد نرسیده باشد و در صورت حرکت بدون مقصد به بندری که از آنجا حرکت کرده برنگشته و از وجود آن به هیچ‌وجه خبری نباشد کشتی تلف شده محسوب می‌شود:

الف) برای مسافرت در بحر خزر و داخل خلیج فارس یک سال.

ب) برای مسافرت در بحر عمان

